

Základní shrnutí koncepce revize rámcových vzdělávacích programů

Říjen 2023

Obsah

I. Proč realizujeme revizi RVP	2
II. Jak chceme revizi RVP realizovat	3
II.A Co v RVP zůstává zachováno	3
II.B Hlavní změny, na kterých stavíme nové RVP	4
III. Jak podpoříme revizi RVP při jejím zavádění do škol	5
IV. Kde jsme a kam směřujeme	7
Další milníky postupu	7
Další informace a klíčové dokumenty	7

Současný svět se potýká s výzvami, jako jsou sociální a ekonomická nerovnost, změna klimatu, biologická krize, technologická revoluce a další.¹

Tyto problémy rezonují i v našem národním kontextu, a to zejména v souvislosti s aktuálními událostmi, jako je covidová pandemie či válka na Ukrajině. Mezinárodní vzdělávací dokumenty a strategie se shodují ve významu přípravy mladé generace na aktivní a kreativní řešení výzev budoucnosti místo pasivního čekání na pokyny od autorit.

Řešení těchto výzev vyžaduje zaměřit se ve vzdělávání především na utváření a rozvoj klíčových kompetencí a základních gramotností², které umožní žákům vyrovnat se s nejistotou a obstát v podmínkách měnícího se světa. Právě klíčové kompetence³ a základní gramotnosti⁴ jsou základem pro celoživotní učení, pracovní kariéry, občanský a osobní život a budou jednotícími prvky pro kurikula předškolního, základního a středního vzdělávání. Vzdělávací obsah je třeba nastavit tak, aby odpovídal požadavkům současné společnosti a efektivní přípravě na budoucnost. Základní hledisko pro směřování obsahu poskytují hodnoty inspirované dokumentem UNESCO – sdílená moudrost, uzdravená planeta, důstojný život a podporující technologie.

Z těchto východisek vychází společný cíl pro revizi všech RVP a jejich zavádění – připravit mladou generaci na environmentální, technologické a sociální výzvy tak, aby mohla aktivně a odpovědně spoluvytvářet budoucnost, uplatnit se na trhu práce, a prožívat naplněné a spokojené životy.

¹ Vycházíme ze zprávy UNESCO „Reimagining our futures together: a new social contract for education“.

² Klíčové kompetence jsou součástí již současného RVP. V rámci revize usilujeme o jejich jasnější ukotvení a větší důraz na výstupy v oblasti základních gramotností.

³ Klíčové kompetence – chápeme v revidovaných RVP jako funkční propojení vybraných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jsou sice nadoborové, ale budou provázány s konkrétním obsahem (očekávaným výstupem), který povede k jejich naplňování. V RVP ZV bude formulováno a svým obsahem specifikováno 8 souborů klíčových kompetencí: k učení, k řešení problémů, komunikačních, sociálních a personálních, občanských, pracovních, digitálních a kulturních.

⁴ Základní gramotnosti – představují schopnost praktického uplatnění širokého souboru znalostí a dovedností v rozmanitých životních situacích. Osvojení si základních gramotností je předpokladem k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci zažívali úspěch ve škole i v osobním a pracovním životě. U základních gramotností je více než u klíčových kompetencí tendence vztahovat je ke konkrétnímu vzdělávacímu oboru/oblasti. Ty pro ně sice pokládají základ, jejich plný rozvoj u žáka je ale ve výuce podmíněn jejich osvojováním (využíváním) ve vyučovacích předmětech. V RVP ZV budou jako základní gramotnosti vymezeny: čtenářská (včetně její pisatelské složky) gramotnost, matematická gramotnost.

II. Jak chceme revizi RVP realizovat⁵

II.A Co v RVP zůstává zachováno

Smyslem nového RVP není vše přestavět a změnit, ale zdůraznit a posílit některé aspekty, které jsou už dnes součástí RVP – jako například výše zmíněné klíčové kompetence.

Zachováváme dvouúrovňový systém kurikulárních dokumentů (RVP/ŠVP). Tento systém nabízí všem školám rámec společných kritérií a pokynů od státu. Zároveň poskytuje školám dostatečnou autonomii a flexibilitu, aby mohly uplatňovat různorodé metody a přístupy v souladu se svými specifickými potřebami a okolnostmi. Při revizi RVP základního vzdělávání vycházíme z cílů a zásad ve školském zákoně (§ 25 a § 446, také v příloze 1).

Vzdělávání sleduje

- obecné cíle, tedy všestranný rozvoj jedince a jeho zařazení do společnosti (viz školský zákon § 2 odst. 2)
- cíle specificky orientované na základní vzdělávání (školský zákon § 44),
- na úrovni RVP ZV byl v minulosti v předchozí aktualizaci doplněn cíl týkající se využívání digitálních technologií žáky.

Revize RVP vychází z kategorií, se kterými pracuje stávající RVP, tedy

- klíčových kompetencí,
- průřezových témat,
- vzdělávacích oblastí a vzdělávacích oborů.
- doplňuje je o základní gramotnosti.

Oproti stávajícímu RVP ZV, kde jsou očekávané výstupy definovány pouze pro jednotlivé vzdělávací obory, bude nyní vzdělávací obsah definován pomocí očekávaných výstupů ve všech kategoriích. Očekávané výstupy budou v jednotlivých kategoriích organizovány tak, aby jejich rozdělení a vztahy byly přehledné a zjednodušovaly orientaci v RVP ZV.

⁵ Přípravou nového RVP pověřilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Národní pedagogický institut ČR, který má s tvorbou kurikula bohaté zkušenosti. Do procesu přípravy byli zároveň přizváni další aktéři a experti v oblasti vzdělávání.

II.B Hlavní změny, na kterých stavíme nové RVP

Posilujeme vazby mezi RVP. Kontinuita a rozvoj osobnosti žáka od předškolního až po střední vzdělávání budou zajištěny jednotným přístupem k tvorbě všech RVP. Jejich společným jmenovatelem budou klíčové kompetence a základní gramotnosti, které budou prolínat všemi stupni vzdělávání.

Cílů a hodnot vzdělávání dosahujeme prostřednictvím tří hlavních pilířů. Ty jsou také předpokladem pro rozvoj potenciálu každého žáka:

- vzdělávacím obsahem
vzdělávací obsah společný pro všechny žáky (tzv. společný základ)
prostor pro vzdělávací obsah rozšířený nad společný základ k jeho upevnování a procvičování – v dostupné časové dotaci
- podporou rozvoje žáků na úrovni školy (koordinované činnosti, kterými školní týmy vytvářejí prostředí příznivé pro rozvoj žáků)
- zásadami pro tvorbu školních vzdělávacích programů (stanovují školám požadavky na vlastní vzdělávací program jako nástroj pro realizaci vzdělávacího obsahu a podpory rozvoje žáků v konkrétní škole)

Propojujeme klíčové kompetence, které určují, kým má mladý člověk být, základní gramotnosti, které formulují základní předpoklady pro další učení, a průřezová témata, která představují aktuální celospolečenská témata, s očekávanými výstupy oborů/oblastí, které vše detailně popisují. Klíčové kompetence a základní gramotnosti budou rozpracovány do vývojových kontinuí pro jednotlivé uzlové body vzdělávací dráhy od předškolního přes základní vzdělávání po ukončení povinného středního a dále pro střední maturitní vzdělávání tak, aby byla zajištěna návaznost. Vývojová kontinua budou sloužit jako referenční rámec umožňující učitelům sledovat a hodnotit pokrok jednotlivých žáků v učení, příp. upozornit na potřebu pomoci, aby každý žák mohl dosáhnout optima svých možností.

Vývojová kontinua pro klíčové kompetence a základní gramotnosti budou připravena pro následující uzlové body vzdělávací dráhy:

PV	ukončení předškolního vzdělávání
ZV3	3. ročník základního vzdělávání (pro základní gramotnosti)
ZV5	5. ročník základního vzdělávání
ZV9	9. ročník základního vzdělávání
SV konec povinného vzdělávání	v návaznosti na rozhodnutí o délce povinné školní docházky
SV maturitní zkouška	obory SŠ ukončené maturitní zkouškou (společná část)

Zachováváme průřezová témata, jejichž úkolem je propojovat poznatky a dovednosti z různých oborů a pomáhat žákům porozumět světu v jeho komplexnosti a vzájemné provázanosti.

Formulujeme očekávané výstupy kompetenčně. Vzdělávací obsah bude respektovat kompetenční pojetí – vzdělávání bude zaměřené na utváření a rozvíjení vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot žáků, a to v určité věcné oblasti a ve vzájemném a smysluplném propojení. Rozvoj klíčových kompetencí bude podpořen vzdělávacím obsahem vzdělávacích oborů. Žáci musí mít možnost osvojit si vzdělávací obsah tak, aby jim reálně umožnil úspěšně a ohleduplně jednat a zvládat úkoly a situace, do kterých se budou dostávat ve studiu, v profesním i osobním životě.

Definujeme pouze vzdělávací obsah společný pro všechny žáky, a tím ho redukuje. Zaměřujeme se na nejdůležitější oborová témata. Společným obsahovým základem rozumíme obsah vzdělávání povinný pro všechny žáky a formulovaný očekávanými výstupy, které respektují kompetenční a gramotnostní pojetí. RVP tedy definuje společný obsah vzdělávání právě pomocí očekávaných výstupů, a to na konci předškolního vzdělávání, v 5. a 9. ročníku základní školy a posledním ročníku povinné školní docházky na středních školách, a pro základní gramotnosti (na rozdíl od klíčových kompetencí) navíc na konci 3. ročníku. Tyto časové milníky se nazývají uzlové body. Pro hodnocení dosažené úrovně základních gramotností existuje mezinárodně uznávaný standard ověřování.

III. Jak podpoříme revizi RVP při jejím zavádění do škol

Oborový obsah (očekávané výstupy) vážeme na klíčové kompetence a základní gramotnosti. RVP zajistí funkční propojení výše uvedených základních gramotností a klíčových kompetencí a očekávaných výstupů vzdělávání formulovaných pro jednotlivé vzdělávací (obsahové) oblasti. Podpora rozvoje dané klíčové kompetence se tak stává dalším kritériem pro (ne)zařazení daných očekávaných výstupů / výsledků vzdělávání do společného základu příslušné vzdělávací oblasti. Tím by mělo dojít k výrazné redukci obsahu vzdělávání. Redukce obsahu RVP tedy nespočívá v redukci počtu výstupů, ale v inovovaném kompetenčním pojetí obsahu, který je navázán na klíčové kompetence, a ve výběru nejdůležitějších konceptů a témat.

Nově rozšíříme popis očekávaných výstupů vzdělávacích oborů a oblastí. Očekávané výstupy reprezentují vybrané, nejdůležitější oborové koncepty a metody práce typické pro daný obor / danou oblast. Nově bude způsob naplňování očekávaných výstupů upřesněn prostřednictvím metodické podpory, která vznikne společně se samotným RVP ZV. Ta bude obsahovat zejména ilustrace očekávaného výkonu a postupné kroky jejich dosahování.

Poskytujeme větší časový prostor v učebním plánu využitelný pro individuální zájmy a motivaci žáků. Disponibilní časová dotace vytváří prostor pro rozšíření vzdělávacího obsahu nad společný základ, ale i pro jeho upevnování a procvičování. Má tedy umožnit maximální rozvoj potenciálu každého žáka a individualizaci výuky, a tím přispět ke snížení nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a rozvoji nadání každého žáka. Volba vzdělávacího obsahu, organizační formy výuky i časová dotace jsou v kompetenci školy. Výuka v disponibilní části rovněž přispívá k naplňování cílů vzdělávání a k rozvoji klíčových kompetencí a základních gramotností.

Důraz klademe na důležitost prostředí a vztahů ve škole pro úspěšné učení žáků. Pro naplnění obecných cílů vzdělávání je potřeba ve školách zajistit základní předpoklady jako:

- Podnětné a tvůrčí školní prostředí: Vzdělávání rozmanitými formami, metodami a prostředky stimuluje k učení a tvořivosti. Učitelé podporují své žáky v jejich rozvoji přiměřeně jejich věku, předpokladům a zájmům.
- Bezpečné prostředí: Vzdělávání efektivně funguje v bezpečném a respektujícím prostředí, založeném na důvěře, kde může žák objevit a plně rozvíjet svůj lidský (fyzický, poznávací, tvůrčí, citový, sociální a duchovní) potenciál.
- Odpovědnost: Vzdělávání podporuje vnitřní motivaci každého žáka k poznávání a úměrně jeho věku ho vede k postupnému přebírání odpovědnosti nejen za vlastní učení, ale i za své rozhodování a jednání. Učitel vystupuje jako průvodce žáků na cestě ke vzdělání.
- Sebepoznání: Vzdělávání umožňuje žákovi vytvářet si kladný vztah sám k sobě, objevovat a rozvíjet svou osobnost, reflektovat a řídit své jednání, a postupně nacházet své místo ve společnosti.
- Spolupráce: Vzdělávání založené na kvalitních vztazích mezi žáky a učiteli i mezi žáky navzájem podporuje učení. Umožňuje žákovi být partnerem v různých spolupracujících skupinách. Vzorem je žákům především zdravě fungující spolupráce dospělých.

Nově rozpracujeme v rámcových vzdělávacích programech následující témata: kultura a prostředí školy, společné vzdělávání, formativní zpětná vazba, pojetí hodnocení žáků, reflexe a hodnocení kvality vzdělávacího procesu, propojování formálního a neformálního vzdělávání, role, seberozvoj a vzájemné učení učitelů, strategie rozvoje klíčových kompetencí, profil absolventa školy, přechody mezi jednotlivými etapami vzdělávání PV až SŠ.

Samotný dokument RVP je pouze prvním, a ne nejdůležitějším krokem kurikulární reformy. RVP bude obsahovat pouze takové pasáže, které školu k něčemu zavazují při tvorbě školního vzdělávacího programu (ŠVP). Doporučení, která napomohou k naplňování dokumentu RVP, a také širší souvislosti budou součástí metodické podpory.

Dokument RVP a metodická podpora budou tvořit logický celek, který v tomto dokumentu nazýváme kurikulum. RVP stanoví obecné principy, které navazující metodická podpora postupně konkretizuje.

Metodická podpora nabídne nástroje, které podpoří školní týmy i jednotlivé učitele při cestě k rozvoji žáků, a bude zahrnovat:

- **Podporu školních týmů:** Poskytneme cílenou podporu školních týmů v oblasti tvorby nebo úprav školních vzdělávacích programů.
- **Informační systémy pro kurikulum:** Vznikne moderní informační systém pro práci s RVP. Tento systém bude mít těsnou návaznost na další informační systém, určený pro tvorbu školních vzdělávacích programů, který vznikne modernizací stávajícího InspIS.
- **Modelové školní vzdělávací programy:** Vytvoříme modelové školní vzdělávací programy, které mají sloužit jako vzor a inspirace pro jednotlivé školy.
- **Online učební materiály:** Připravíme zdroje učebních materiálů dostupných online. Vypracujeme metodiky pro učitele a také pracovní listy pro žáky.
- **Soulad kurikula a zkoušek:** Je klíčové, aby byl obsah vzdělávání v souladu s tím, co se očekává od žáků. Vytvoříme ověřovací úlohy a postupy pro zpětnou vazbu školám. Ty vzniknou ve spolupráci organizací NPI ČR, CERMAT, ČŠI, kterou bude přímo koordinovat MŠMT.
- **Spolupráci s nakladateli učebnic:** Budeme úzce spolupracovat s nakladateli učebnic, tak aby byl obsah učebnic v souladu s novými vzdělávacími směry a požadavky.
- **Informační kampaň:** Plánujeme rozsáhlou informační kampaň Měníme osnovy pro odbornou i širokou veřejnost.

IV. Kde jsme a kam směřujeme

Od listopadu 2022 se pracuje na návrhu koncepcí jednotlivých vzdělávacích oblastí, zároveň se připravuje návrh koncepce revize dokumentu RVP ZV. V únoru 2023 došlo ke zpřesnění zadání. V březnu pak proběhlo zveřejnění návrhu jednotlivých vzdělávacích oblastí. Na začátku května byla k dispozici první verze očekávaných výstupů.

Aktuálně je stěžejním úkolem zpřesnit výstupy jednotlivých vzdělávacích oblastí a zapracovat do výstupů klíčové kompetence a základní gramotnosti. Dále by se měla rozběhnout příprava RVP pro střední školy. V říjnu se plánuje ve spolupráci s našimi partnery rozjezd informační kampaně Měníme osnovy. Začne se také s přípravou metodické podpory nezbytné pro zavádění nových RVP do škol.

Další milníky postupu

zahájení projednávání IOS v odborných platformách	říjen 2023
předložení 1. verzí RVP PV a ZV MŠMT	říjen/listopad 2023
předložení návrhu revidovaného RVP ZV do veřejné konzultace	počátek roku 2024
zahájení revize RVP SOV	počátek roku 2024
odevzdání projednané verze IOS MŠMT	únor 2024
schválení revidovaného RVP ZV	druhá polovina roku 2024
dobrovolná implementace ve školách, zahájení poskytování metodické podpory a tvorby učebních materiálů	od školního roku 2025/2026
povinné zavedení revidovaného RVP ZV	od školního roku 2026/2027 (alternativně 2027/2028, pokud nebudou k dispozici všechny učební a podpůrné materiály)

Další informace a klíčové dokumenty

- www.velke-revize.rvp.cz
- www.revize.rvp.cz
- www.npi.cz

**Aby se děti těšily do školy
a učitelé měli tu nejlepší
práci na světě**